

Úvod do jazykovědy

(6)

doc. Mgr. Petr Stehlík, Ph.D.

ÚR JL FF MU

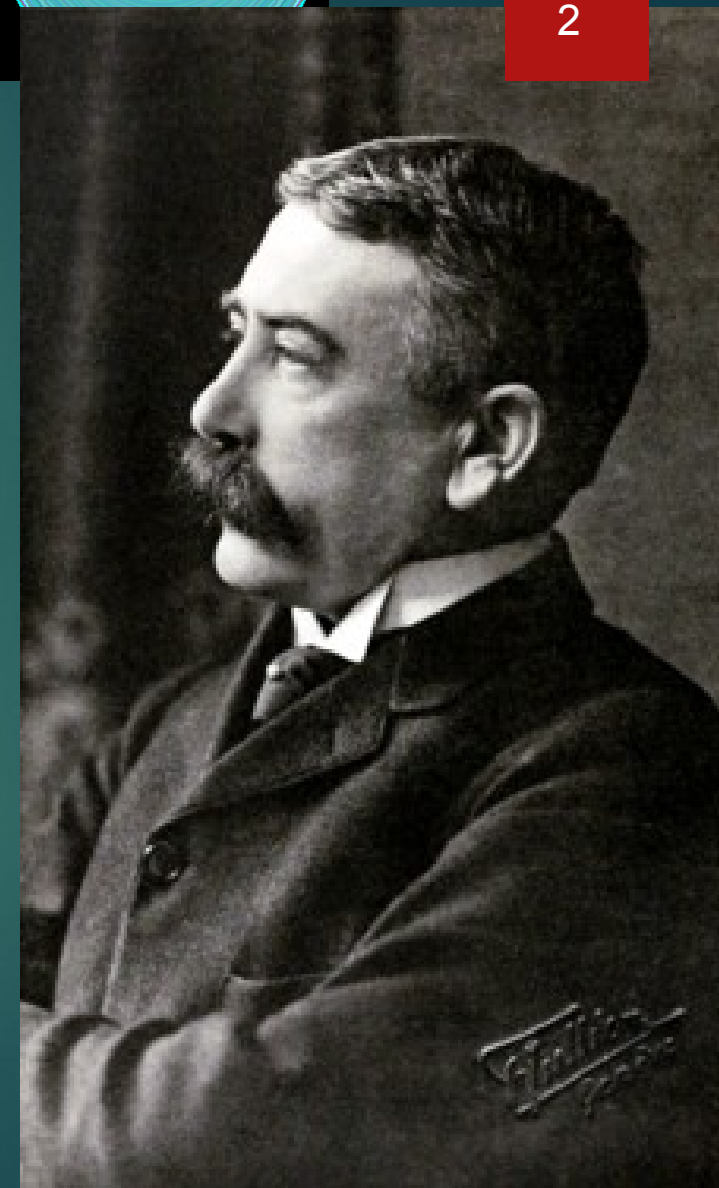
Ferdinand de Saussure (1857-1913)

Ženeva, rodina s vědeckou tradicí a francouzským původem (hugenoti).

Už od dětství zájem o jazyky (původ jazyků, sanskrt).

Studium fyziky a chemie na Ženevské univerzitě, kromě toho studium filosofie, dějin umění, latiny a řečtiny, vliv Franze Boppa (*Srovnávací gramatika*).

1876 – odchod do Lipska, centra formující se mladogramatické školy (Brugmann, Osthoff), studium lingvistiky.

Ferdinand de Saussure (1857-1913)

1878 – *Pojednání o systému samohlásek v indoevropských jazycích (odpor mladogramatiků)*

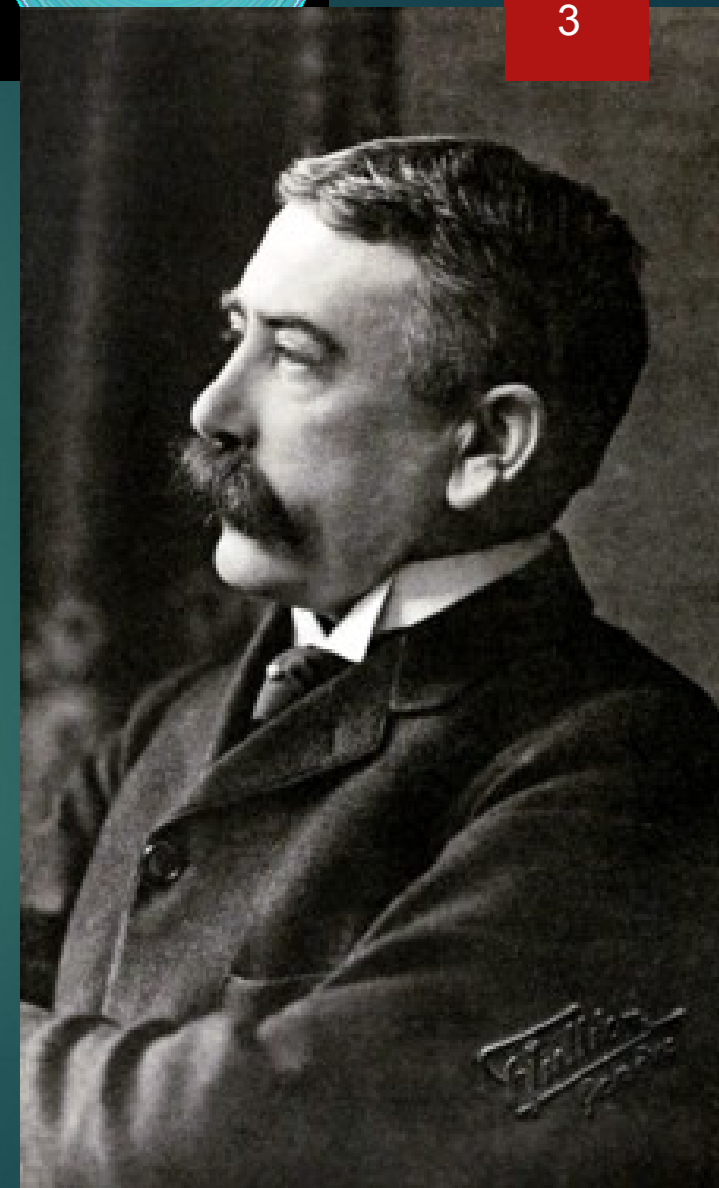
1880 – *O užívání absolutního genitivu v sanskrtu (disertační práce)*

Od r. 1881 – působení v Paříži (komparativní gramatika), ve 24 letech profesorem góštiny a staré němčiny.

Po 11 letech návrat do Ženevy, profesor komparativní lingvistiky.

1907-1911 – cyklus kurzů obecné lingvistiky, základ jeho nejslavnějšího díla (vydáno posmrtně na základě poznámek Saussurových žáků: Charles Bally + Albert Sechehaye).

1916 – *Kurs obecné lingvistiky*

Kurs obecné lingvistiky

(Základní pojmy)

4

▶ Synchronní vs. diachronní přístup

▶ *Langue vs. parole*

▶ Jazyk jako systém

▶ Syntagmatické vs. asociativní (paradigmatické) vztahy

▶ Teorie jazykového znaku: *signifiant vs. signifié*

▶ Sémiologie

Kurs obecné lingvistiky (Obsah)

Úvod

- ▶ Dějiny lingvistiky: 3 etapy (gramatika, filologie, „pravá“ lingvistika – komparativní a historická metoda)
- ▶ Úkoly lingvistiky (popis všech jazyků a jejich vývoje, rekonstrukce prajazyka; odhalení zákonitostí v jazyce; vymezení jazykovědy)
- ▶ Předmět studia lingvistiky (*langue* vs. *parole*; lingvistika jako součást sémiologie)
- ▶ Systémy písma (ideografické vs. fonetické)
- ▶ Fonologie (= dnešní fonetika, synchronní; fonetika = historická, diachronní)

Kurs obecné lingvistiky (Obsah)

6

- I. **Obecné principy:** jazykový znak a jeho základní charakteristiky; synchronní a diachronní lingvistika, význam synchronního přístupu.
- II. **Synchronní lingvistika:** hodnota jazykových jednotek v rámci systému; syntagmatické a asociativní/paradigmatické vztahy.
- III. **Diachronní lingvistika:** primární předmět zájmu: hláskový vývoj + gramatika a slovní zásoba; vliv analogie.
- IV. **Geografická lingvistika:** dialekty + vzájemné působení jazyků.
- V. **Otázky retrospektivní lingvistiky. Závěry:** retrospektivní metoda, rekonstrukce slov

Strukturalistické školy

7

- ▶ **Ženevská škola** (Charles Bally + Albert Sechehaye)
- ▶ **Pražský lingvistický kroužek** (1926, Vilém Mathesius, Jan Mukařovský, Bohuslav Havránek, Bohumil Trnka, Vladimír Skalička, Roman Jakobson, Nikolaj Trubeckoj, Sergej Karcevskij)
- ▶ **Kodaňský lingvistický kroužek** (1931, Luis Hjelmslev, Viggo Brøndal)
 - + **další evropští strukturalisté** (André Martinet, Émile Benveniste, Eugen Coseriu atd.)
- ▶ **Americký strukturalismus** (Edward Sapir, Leonard Bloomfield, Zellig Harris, Noam Chomsky)

Kurs obecné lingvistiky

8

*Jediným a pravým předmětem lingvistiky je jazyk
uvažovaný sám o sobě a pro sebe.*

*La linguistique a pour unique et véritable objet la langue
envisagée en elle-même et pour elle-même.*